

บทที่ 1

การปฏิวัติฝรั่งเศส ปี ค.ศ.1789

การปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ.1789 เป็นการปฏิวัติใหญ่ที่เกิดขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 18 ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโฉมหน้าทางการเมืองในยุโรป โดยมีสาเหตุทางด้าน การคลังเป็นสาเหตุพื้นฐาน เช่นเดียวกับสาเหตุของการปฏิวัติเพื่อประกาศเอกราชของสหรัฐอเมริกา¹

การปฏิวัติฝรั่งเศสในครั้งนี้เป็นการปฏิวัติโดยกลุ่มชนชั้นกลาง ที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองโดยการล้มการปกครองในระบอบเก่า (ANCIENT REGIME) หรือการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (ABSOLUTISM) การปฏิวัติในครั้งนี้ยังได้มีการขยายอิทธิพลแนวความคิดของการปฏิวัติเข้าไปยังประเทศอื่นๆ ของยุโรป

ฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 15

ภายหลังจากที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 สิ้นพระชนม์ในปี ค.ศ. 1715 พระเจ้าหลุยส์ที่ 15 พระราชนัดดาได้ทรงครองบัลลังก์สืบต่อมาเป็นระยะเวลาถึง 59 ปี พระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ไม่ทรงสนพระทัยงานทางด้าน การปกครองเท่าที่ควร และทรงขาดความเป็นผู้นำดังเช่นพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 งานทางด้าน การปกครองส่วนใหญ่จึงอยู่ภายใต้การกำกับและดูแลโดยองค์ผู้สำเร็จราชการ อัครมหาเสนาบดีหรือนางสนมเอก

ทางด้าน การเมืองภายในประเทศ ขุนนางเริ่มกลับมามีอำนาจอีกครั้ง มีการจัดตั้งซาลอง (SALON) ขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนแนวความคิดทางด้านปรัชญา ซึ่งในเวลาต่อมาจึงเริ่มมีการวิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในเวลานั้น

ทางด้าน การเมืองระหว่างประเทศ ฝรั่งเศสได้เข้าไปพัวพันกับเหตุการณ์สงครามกับอังกฤษ ดังเช่น สงครามสืบราชสมบัติออสเตรีย (WAR OF THE AUSTRIAN

---

¹John P. Mc Kay, et al., *A History of Western Society* (Vol.II, Boston : Houghton Mifflin Company, 1983), P. 733.

SUCCESSION) ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1740-1748 และสงครามเจ็ดปี (SEVEN YEARS' WAR) ซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างปี ค.ศ. 1756-1763 สงครามเจ็ดปีเป็นสงครามที่ทำกันทั้งในทวีปยุโรป ทวีปอเมริกาเหนือ และทวีปเอเชียฝรั่งเศสเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ทำให้ต้องสูญเสียอิทธิพลในแคนาดาและในอินเดียแก่อังกฤษ

พระเจ้าหลุยส์ที่ 15 เสด็จสวรรคตด้วยโรคฝีดาษ ในวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ. 1774²

พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 (LOUIS XVI ค.ศ.1774-1793)

พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงเป็นความหวังของประชาชนฝรั่งเศส ซึ่งคิดว่าพระองค์ทรงจะสามารถทำให้ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งพระองค์ก็ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทำให้เป็นเช่นนั้น แต่ด้วยบุคลิกที่ทรงอ่อนแอและการที่พระองค์ไม่ทรงกล้าตัดสินใจตัดสินพระทัยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงทำให้สมัยการปกครองของพระองค์ไม่แตกต่างไปจากสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 จากพฤติกรรมดังกล่าวจึงเป็นหนทางนำไปสู่สาเหตุของการเกิดการปฏิวัติในเวลาต่อมา

สาเหตุโดยทั่วไปของการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1789

สาเหตุทางด้านการเมือง เป็นเพราะกลไกทางการเมืองของรัฐบาลทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพและขาดระเบียบแบบแผนที่แน่นอน กลไกทางการเมืองในสมัยนี้ประกอบไปด้วย

1. พระมหากษัตริย์และรัฐบาลกลาง ตามแนวทางการเมืองและการปกครองที่ได้เคยปฏิบัติสืบทอดกันมา ระบบการปกครองของฝรั่งเศสเป็นระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ซึ่งองค์พระมหากษัตริย์เป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นในสมัยนี้คือ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 มิได้ทรงใช้พระราชอำนาจอย่างเด็ดขาดในการบริหารประเทศ เพราะด้วยบุคลิกลักษณะที่ทรงอ่อนแอ และการที่พระองค์ไม่ทรงสามารถตัดสินพระทัยในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้พวกขุนนาง ตลอดจนคณะบุคคลบางกลุ่มเรียกร้องสิทธิขอเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครอง

---

²นันทา โชติกะพุกกะณะ และนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา(แปล), ประวัติศาสตร์ยุโรป ค.ศ.1494-1789 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525), หน้า 301.

2. **สภาท้องถิ่น (PROVINCIAL ESTATES)** เป็นสภาที่อยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งมักจะอยู่ภายใต้การควบคุมของพวกขุนนางท้องถิ่น ในอดีตรัฐบาลกลางของฝรั่งเศสพยายามจำกัดอำนาจของพวกขุนนางท้องถิ่นเหล่านี้ เช่น การใช้ระบบข้าหลวงตรวจการ (INTENDANT) เพื่อไว้คอยตรวจสอบอำนาจของพวกขุนนางท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 อิทธิพลและอำนาจของพวกขุนนางท้องถิ่นก็ยังคงมีอยู่

3. **สภาปาลมองต์ (PARLEMENT)** เป็นศาลสูงสุดของแต่ละมณฑลมีหน้าที่ให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่องค์พระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะในเรื่องของการออกกฎหมายฉบับใหม่มาใช้บังคับว่าจะไปขัดกับกฎหมายฉบับเก่าที่ได้ออกมาใช้บังคับไปแล้วหรือไม่ สภาปาลมองต์จึงมีสิทธิยับยั้งกฎหมาย (VETO) ที่กำลังจะออกมาใช้บังคับใหม่ แต่สิทธิยับยั้งการออกกฎหมายดังกล่าวได้ถูกริเชอริเออยกเลิกไปตั้งแต่ปี ค.ศ. 1641 ในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 พระองค์ทรงยินยอมให้สภาปาลมองต์กลับมามีบทบาทเป็นปากเสียงของประชาชน โดยเฉพาะสภาปาลมองต์แห่งปารีส ที่สามารถแสดงบทบาทเป็นตัวแทนของประชาชนจนสามารถต่อรองขอสิทธิบางอย่างในทางการเมืองจากรัฐบาล

4. **สภาฐานันดรหรือสภาทั่วไป (ESTATES - GENERAL)** เป็นสภาที่ถูกจัดตั้งขึ้นในสมัยของพระเจ้าฟิลิปที่ 4 ในปี ค.ศ. 1302 โดยมีจุดมุ่งหมายในการขอประชามติจากประชาชนฝรั่งเศสเพื่อต่อสู้กับอำนาจของสันตปาปา ทำให้เกิดการแบ่งประชาชนออกเป็น 3 ฐานันดร คือ พระ ขุนนาง และ สามัญชน กษัตริย์ฝรั่งเศสทรงไว้ซึ่งสิทธิในการเรียกประชุมสภาฐานันดรได้ตามพระราชอัธยาศัย เช่นกรณีที่รัฐบาลต้องการขอเพิ่มการเก็บภาษีพระมหากษัตริย์อาจจะทรงเรียกประชุมสภาฐานันดรเพื่อขอเสียงสนับสนุนจากตัวแทนของประชาชนฝรั่งเศส สภาฐานันดรได้มีการเรียกประชุมครั้งสุดท้ายในปี ค.ศ. 1614 โดยพระนางมาเรีย เดอ เมดิซี (MARIA DE MEDICI) ในขณะที่ทรงดำรงตำแหน่งองค์ผู้สำเร็จราชการในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 13 แต่ก็ได้เกิดความวุ่นวายขึ้นในระหว่างที่มีการประชุมจนเกือบจะนำไปสู่การเกิดสงครามกลางเมือง พระนางมาเรีย เดอ เมดิซี จึงทรงสั่งปิดประชุมในปี ค.ศ. 1615

ในปี ค.ศ. 1789 เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง จึงมีบุคคลบางกลุ่มเรียกร้องให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เปิดประชุมสภาฐานันดรภายหลังจากที่ได้ว่างเว้นจากการประชุมไปถึง 174 ปี การเรียกประชุมสภาฐานันดรในครั้งนี้ได้กลายมาเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดการปฏิวัติขึ้นในเวลาต่อมา

สาเหตุทางการเมืองด้านอื่น ๆ เช่น การที่กษัตริย์ฝรั่งเศสส่วนมากทรงให้ความสำคัญพระทัยต่อการดำเนินนโยบายทางด้านการเมืองระหว่างประเทศเพื่อหวังความรุ่งเรือง (GLORY) ให้แก่ราชวงศ์มากกว่างานทางด้านการปกครองภายในประเทศ ดังนั้น งานทางด้านการปกครองภายในประเทศจึงมักตกอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของอัครมหาเสนาบดี ซึ่งการดำเนินนโยบายทางด้านการเมืองระหว่างประเทศของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ก็ประสบผลสำเร็จด้วยดี แต่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อถึงสภาวะการเมืองเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในเวลาต่อมา

สาเหตุทางการเมืองอีกประการหนึ่งคือ การที่ฝรั่งเศสไม่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญไว้เป็นกฎหมายแม่บทในการปกครองประเทศ จึงก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาคือ

1. การปกครองขาดประสิทธิภาพเพราะไม่มีหลักการที่แน่นอน
2. พระมหากษัตริย์ทรงสามารถใช้พระราชอำนาจได้โดยผลการ เช่น การออกหมายจับกุม (LETTRE DE CACHET) ซึ่งสามารถจับกุมบุคคลหนึ่งบุคคลใดมา拷ขังไว้ได้นานเท่าไรก็ได้ โดยไม่ต้องมีการสอบสวนหรือแจ้งข้อกล่าวหา³

สรุป ประเทศฝรั่งเศสตกอยู่ภายใต้การปกครองโดยไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บท อำนาจสูงสุดของรัฐบาลยังคงมีอยู่เหมือนเดิม แต่จากความอ่อนแอขององค์พระมหากษัตริย์จึงทำให้มีการใช้อำนาจผิดแผกไปจากเดิมในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ดังที่เคยถือปฏิบัติสืบต่อกันมาในอดีต

สาเหตุทางด้านเศรษฐกิจ ประเทศฝรั่งเศสต้องเผชิญกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นปัญหาที่สะสมสืบต่อกันมาตั้งแต่สมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 ที่ได้ทรงใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยในการทำสงครามและค่าใช้จ่ายในราชสำนัก ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อเนื่องมาถึงสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จนก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาคือ

1. สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปในสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ตกต่ำเพราะมีการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรมขยายออกไปสู่ภาคอุตสาหกรรมมีผลทำให้ฝรั่งเศสต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางการเกษตร ทำให้ราคาอาหารเพิ่มขึ้นไม่สมดุลกับค่าจ้างแรงงานที่ได้รับ

---

³Denis Richards, **Modern Europe 1789-1945** (5th ed; London : William Clowes and Sons Ltd., 1967), P.2.

2. สภาพทางเศรษฐกิจของรัฐบาลของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ตกอยู่ในสภาพที่ขาดดุลอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสภาพเช่นนี้ได้เคยเกิดขึ้นในสมัยก่อนหน้ามาแล้ว ส่งผลให้รัฐบาลมีหนี้สินมากมาย ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากสาเหตุที่สำคัญคือ

2.1 ฝรั่งเศสได้เข้าไปพัวพันกับสงครามในต่างประเทศเป็นเวลานานเกินไป โดยเฉพาะการเข้าไปร่วมในสงครามประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา ในปี ค.ศ. 1776

2.2 ค่าใช้จ่ายของราชสำนักเป็นเงินจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถตัดทอนลงได้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการตัดทอนรายจ่ายบางประการ และเพิ่มรายได้ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

1. ปรับปรุงการเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก่อให้เกิดความไม่พอใจกับกลุ่มบุคคลบางกลุ่ม ซึ่งเคยหลีกเลี่ยงการเสียภาษีมาก่อน

2. การเพิ่มเงินกู้ ทำให้รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่รัฐบาลต้องเสียดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นเช่นกัน ซึ่งผลในระยะยาวกลับเป็นการเพิ่มรายจ่ายของรัฐบาลให้สูงขึ้น

3. การตัดรายจ่ายบางประการลง เช่น การยกเลิกการจ่ายเงินเบี้ยบำนาญ และการลดจำนวนข้าราชการลง จนก่อให้เกิดความไม่พอใจขึ้นในหมู่ข้าราชการ ส่วนการลดจำนวนข้าราชการลงได้ส่งผลให้การทำงานเป็นไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ

สรุป การแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกจุด และรัฐบาลยังไม่สามารถตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้

สาเหตุทางด้านสังคม การที่ฝรั่งเศสได้ให้ความช่วยเหลือแก่สหรัฐอเมริกาทำสงครามประกาศอิสรภาพจากอังกฤษ มีผลทำให้อิทธิพลทางความคิดด้านเสรีภาพของสหรัฐอเมริกาได้ถูกนำกลับมาเผยแพร่ในฝรั่งเศสโดยกลุ่มทหารฝรั่งเศสที่ได้เข้าร่วมในสงครามครั้งนี้ นอกจากนี้ทัศนคติในทางการเมืองของชาวฝรั่งเศสเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้เกิดขึ้นมาตั้งแต่สมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 เนื่องจาก มีการจัดตั้งซาลอน (SALON) ขึ้นเพื่อเป็นแหล่งชุมนุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านปรัชญาและการเมือง ชาวฝรั่งเศสยังได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากบรรดานักปรัชญาฟิโลซอฟส์ (PHILOSOPHES) ซึ่งนิยมการปกครองในระบอบรัฐสภาของอังกฤษ นักปรัชญาฝรั่งเศสที่สำคัญในยุคนี้ ได้แก่ มงเตสกีเออ (MONTESQUIEU) วอลแตร์ (VOLTAIRE) และ รูสโซ (ROUSSEAU) จากอิทธิพลที่ได้รับดังที่ได้กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น จึงทำให้ชาวฝรั่งเศสเริ่มคิดถึงความไม่เสมอภาคทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นในฝรั่งเศสจนกลายมาเป็น

ชนวนที่นำไปสู่ปัญหาที่ไม่สามารถหาข้อยุติลงได้เมื่อมีการเปิดประชุมสภาฐานันดร ในปี ค.ศ. 1789⁴

ปัญหาความแตกต่างทางสังคมของฝรั่งเศส สภาพทางสังคมของฝรั่งเศสใน ระยะ 500 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการจัดตั้งสภาฐานันดรขึ้นในปี ค.ศ. 1302 ได้ทำให้ประเทศ ฝรั่งเศสมีการแบ่งพลเมืองออกเป็นกลุ่ม หรือฐานันดรที่แยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด 3 ฐานันดรด้วยกันคือ

ฐานันดรที่ 1 ได้แก่ พวกพระ (CLERGY)

ฐานันดรที่ 2 ได้แก่ พวกขุนนาง (NOBILITY)

ฐานันดรที่ 3 ได้แก่ พวกสามัญชน (COMMONS)

ฐานันดรที่ 1 และ 2 เป็นกลุ่มชนชั้นอภิสิทธิ์ (PRIVILEGED CLASS) มีจำนวน รวมกันประมาณ 600,000 คน จากจำนวนประชากรที่มีอยู่ในเวลานั้นประมาณ 25 ล้านคน กลุ่มชนชั้นอภิสิทธิ์เหล่านี้มีสิทธิแตกต่างไปจากกลุ่มฐานันดรที่ 3 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่มีอภิสิทธิ์ (UNPRIVILEGED CLASS) เพราะกลุ่มฐานันดรที่ 1 และ 2 มีสิทธิ

1. ได้รับการยกเว้นจากการเสียภาษีบางประเภท

2. สามารถเก็บค่าธรรมเนียม หรือค่าเช่าจากพวกสามัญชนตามกฎหมายของระบอบ คักดินาสวามีภักดี (FEUDAL DUES)

3. ได้รับอนุญาตให้เข้าออกภายในบริเวณราชสำนัก

อย่างไรก็ตามฐานันดรทั้ง 3 กลุ่ม ยังสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อยได้ดังต่อไปนี้คือ ฐานันดรที่ 1 หรือพวกพระ มีจำนวนประมาณ 70,000 รูป แบ่งออกเป็น

1. พระที่มีสมณศักดิ์สูง มีจำนวนประมาณ 10,000 รูป เป็นกลุ่มที่ร่ำรวยและมี รายได้มาก เช่น รายได้จากค่าเช่าที่ดินของวัดซึ่งมีจำนวนประมาณ 1 ใน 5 ของที่ดินทั้ง ประเทศ

2. พระที่มีสมณศักดิ์ต่ำ มีจำนวนประมาณ 60,000 รูป ส่วนใหญ่เป็น พวกพระ ที่อยู่ในชนบท มีฐานะยากจน และมีรายได้น้อย

พระทั้งสองกลุ่มดังกล่าวมักจะมีความรู้สึกและทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน เนื่องจาก ความแตกต่างทางสถานภาพสังคมและเศรษฐกิจจึงไม่สามารถเข้ากันได้ดี

---

⁴Richards, *Modern Europe 1789-1945*, PP.5-8.

ฐานันดรที่ 2 หรือพวกขุนนาง สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ขุนนางเก่า (NOBILITY OF THE SWORD)
2. ขุนนางใหม่ (NOBILITY OF THE ROBE)

กลุ่มขุนนางเก่ายังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1.1 ขุนนางเก่าชั้นสูง มีจำนวนประมาณ 1,000 ตระกูล เป็นกลุ่มที่ผูกขาดตำแหน่งอภิสิทธิ์ต่างๆ เช่น ตำแหน่งภายในราชสำนักหรือตำแหน่งสูงๆ ทางทหารจึงเป็นกลุ่มที่ร่ำรวยเพราะได้ถือครองที่ดินจำนวนมาก

1.2 ขุนนางเก่าชั้นต่ำ มีจำนวนประมาณ 99,000 ตระกูล เป็นกลุ่มที่มีฐานะยากจน แต่ก็หยิ่งในศักดิ์ศรี และสายเลือดของตนเอง มักจะอาศัยอยู่ในปราสาทเก่าๆ ในชนบท

ขุนนางใหม่หรือขุนนางพลเรือน มีจำนวนประมาณ 40,000 คน เป็นกลุ่มที่ได้ตำแหน่งมาจากการซื้อ หรือได้รับความดีความชอบ จึงหยิ่งในอภิสิทธิ์ที่ได้รับ แต่ก็ไม่ใช่ยอมรับจากบรรดากลุ่มขุนนางเก่า และไม่สามารถเข้ากันได้กับกลุ่มสามัญชน

กลุ่มขุนนางเก่าชั้นสูง กลุ่มขุนนางเก่าชั้นต่ำและกลุ่มขุนนางใหม่ จะเป็นกลุ่มที่เกิดความแตกแยกและไม่สามารถรวมตัวกันได้ เพราะสถานภาพความแตกต่างทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ เช่นเดียวกับความแตกแยกที่เกิดขึ้นในกลุ่มของพวกเขา

ฐานันดรที่ 3 หรือพวกสามัญชน ซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศมีจำนวนประมาณ 24 ล้านคน ประกอบไปด้วย

1. พวกชนชั้นกลาง (BOURGEOISIES) มีจำนวนประมาณ 100,000 คน ส่วนมากจะร่ำรวยและมีความรู้ ประกอบไปด้วย พวกพ่อค้า นักธุรกิจ ครู แพทย์ ทนายความ เป็นต้น เป็นพวกที่รู้ถึงสภาพความเป็นไปทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างดี จึงต้องการเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ก็ไม่มีโอกาส ความไม่พอใจและความคิดอ่านของชนกลุ่มนี้ได้ทำให้ชนกลุ่มนี้กลายมาเป็นแกนนำของการปฏิวัติไปในเวลาต่อมา

2. พวกช่างฝีมือ (ARTISANS) มีจำนวนประมาณ 2 ล้าน 5 แสนคน ในปี ค.ศ. 1789 พวกช่างฝีมือยังไม่ค่อยมีบทบาทเด่นในทางการเมือง พวกช่างฝีมือเริ่มเข้ามามีบทบาทเด่นในทางการเมืองภายหลังจากฝรั่งเศสเข้ามาสู่สมัยแห่งการปฏิวัติอุตสาหกรรม

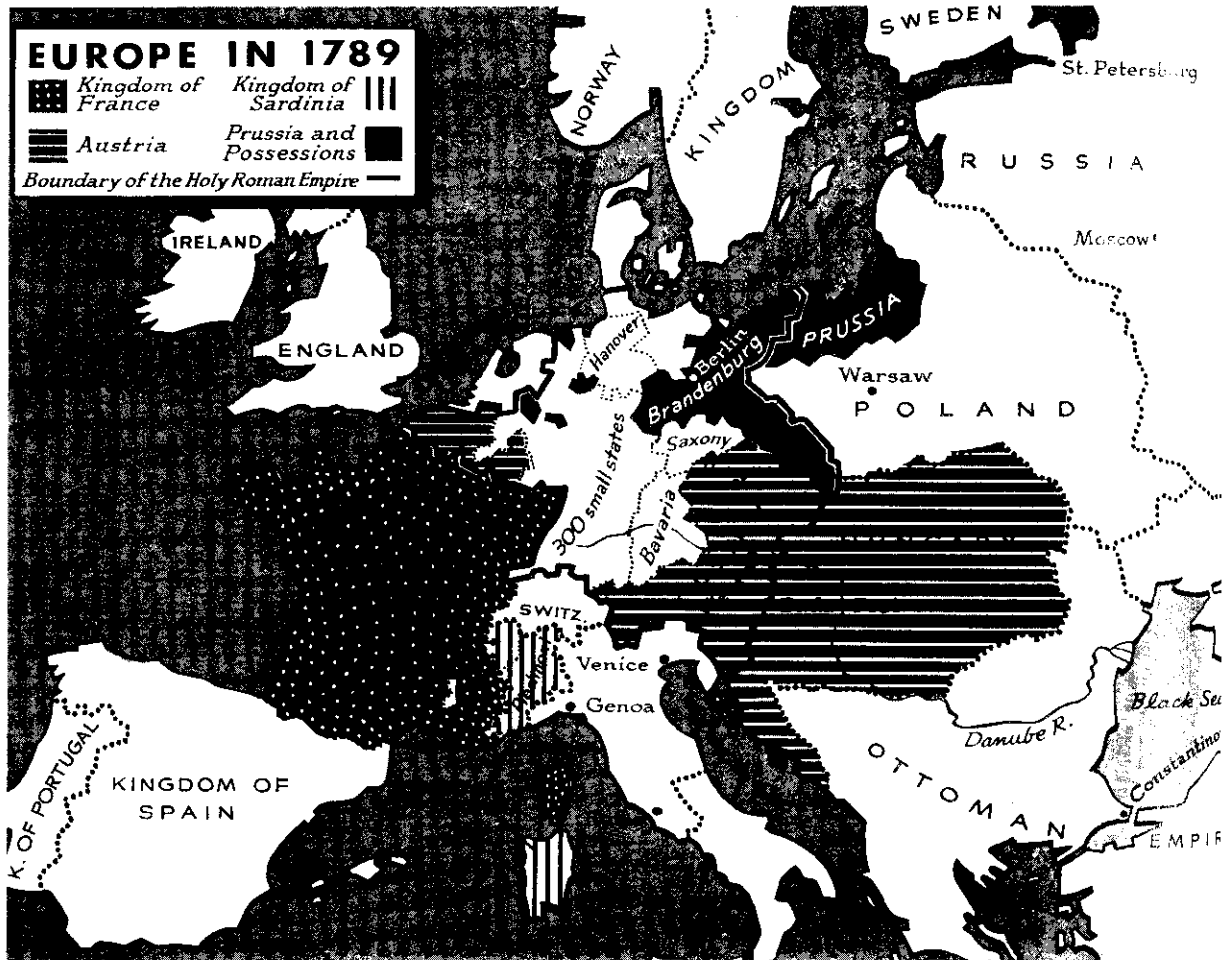
3. พวกชาวนา (PEASANTS) เป็นชนกลุ่มใหญ่ที่สุดมีจำนวนประมาณ 21 ล้านคน ในจำนวนนี้ประมาณ 1 ล้านคนยังคงมีสถานภาพเป็นทาสติดที่ดิน (SERF) ซึ่งสามารถถูกซื้อขายไปพร้อมกับที่ดิน ชาวนาส่วนใหญ่ยังไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง และยังเป็นกลุ่มที่ต้องแบกรับภาระของประเทศไว้มากที่สุด ดังเช่นกรณีที่ต้อง

3.1 เสียภาษีให้แก่รัฐบาล

3.2 เสียเงินค่าธรรมเนียมและค่าเช่าให้แก่เจ้าของที่ดิน

3.3 ถูกเกณฑ์ไปเป็นทหาร หรือถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงาน

พวกสามัญชนเป็นกลุ่มที่สามารถเข้ากันได้ดี เพราะต่างก็ขาดอภิสิทธิ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และทางสังคมเหมือนกัน ภายหลังจากการแบ่งภาระของประเทศมาเป็นเวลานาน เมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงเปิดประชุมสมัชชาฐานันดรในปี ค.ศ. 1789 ปัญหาความแตกต่างทางสังคมจึงถูกหยิบยกขึ้นมาแก้ไข จนกลายมาเป็นชนวนที่ก่อให้เกิดการปฏิวัติไปในที่สุด⁵

ยุโรปในปี ค.ศ. 1789
ที่มา A History of Our World

⁵หน้าหา ไชติกะพุกกะณะ และนิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (แปล), ประวัติศาสตร์ยุโรป ค.ศ.1494-1789 หน้า 316-325.

ตูร์โกต์ (TURGOT)

ปัญหาทางด้านการคลังเป็นปัญหาที่สะสมกันมาเป็นเวลานาน เมื่อพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงเข้ารับตำแหน่ง พระองค์ทรงแต่งตั้งตูร์โกต์ให้ดำรงตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการคลัง ตูร์โกต์ได้ทำการปฏิรูปทางเศรษฐกิจโดยการยกเลิกตำแหน่งราชการที่ไม่มีควมจำเป็นลง ปฏิรูปการเก็บภาษี ส่งเสริมการผลิตทางด้านการเกษตร และพยายามกอบกู้ฐานะความเชื่อถือทางด้านการคลังของประเทศขึ้นมาใหม่

เมื่อตูร์โกต์เสนอให้มีการยกเลิกการเก็บค่าธรรมเนียมตามกฎของระบอบศักดินาสวามิภักดิ์ และเสนอให้ยกเลิกการยกเว้นไม่เก็บภาษีจากพวกขุนนาง ทำให้กลุ่มผู้มีอิทธิพล เช่น สภาปาลมองด์ แห่งปารีส และพวกข้าราชการสำนักไม่พอใจจึงรวมตัวกัน โดยมีพระราชินีมารี อังตัวเนตต์ (MARIE ANTOINETTE) เป็นผู้นำร่วมกันคัดค้านนโยบายปฏิรูปทางด้านการคลังของตูร์โกต์ ต่อมาความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 กับตูร์โกต์ก็เริ่มเลวลง เมื่อตูร์โกต์ได้กราบทูลพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ว่า

"อย่าทรงลืมพะยะค่ะว่าความอ่อนแอนี้เองที่ทำให้พระเจ้าชาลส์ที่ 1 พระเศียรขาด"⁶
ในปี ค.ศ.1776 พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงปลดตูร์โกต์ออกจากตำแหน่ง

เนคเคอร์ (NECKER)

หลังจากที่ทรงปลดตูร์โกต์ออกจากตำแหน่งแล้ว พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้ทรงแต่งตั้งเนคเคอร์ อดีตนายธนาคารชาวสวิสเข้าดำรงตำแหน่งแทน เนคเคอร์ทำการปฏิรูประบบการคลังของฝรั่งเศสแบบค่อยเป็นค่อยไป โดยใช้วิธีการประหยัดค่าใช้จ่ายและหารายได้เข้ารัฐ แต่เนคเคอร์ก็ยังคงกู้เงินเพื่อให้การสนับสนุนต่อสงครามประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกา ทำให้เขาต้องตัดค่าใช้จ่ายในราชสำนักลง จึงทำให้เขาถูกโจมตีจากพระนางมารี อังตัวเนตต์ และพวกข้าราชการ ในที่สุดเนคเคอร์จึงขอลาออกในปี ค.ศ. 1781 โดยทิ้งปัญหาทางด้านการคลังของประเทศฝรั่งเศสเอาไว้ ในขณะที่มีสภาพที่ตกต่ำกว่าตอนที่เขาเริ่มเข้ามารับตำแหน่ง

⁶ibid., P.306.

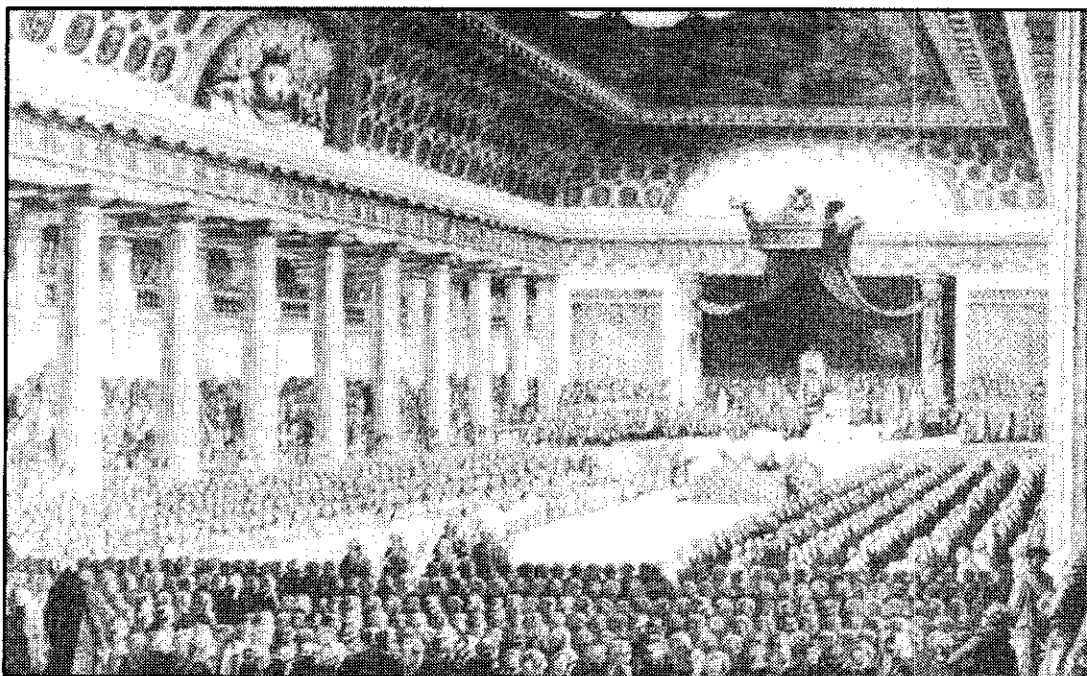
คาลอนน์ (CALONNE)

ในปี ค.ศ. 1783 คาลอนน์ ซึ่งเป็นคนโปรดของราชสำนักเข้ารับตำแหน่งเสนาบดีคลัง จึงพยายามเอาใจพวกอภิสิทธิ์ชนโดยการเพิ่มงบประมาณให้แก่ราชสำนัก การใช้จ่ายเงินงบประมาณเป็นไปอย่างฟุ่มเฟือยด้วยการกู้เงินเพื่อแสดงออกให้เห็นถึงความมั่งคั่งทางการคลังของประเทศ พอถึงปี ค.ศ.1786 คาลอนน์ก็ไม่สามารถหาแหล่งเงินกู้มาเป็นค่าใช้จ่ายของประเทศ ฝรั่งเศสกำลังตกอยู่ในสภาพล้มละลาย คาลอนน์จึงต้องนำเอาวิธีการของตูร์โกต์ กับเนคเคอร์ กลับมาใช้โดยเสนอการปฏิรูปการเก็บภาษีจากประชาชนทุกกลุ่มและยังเสนอให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เปิดประชุมสภาอภิสิทธิ์ชน (ASSEMBLY OF NOTABLES) โดยหวังจะได้รับความร่วมมือจากพวกชนชั้นอภิสิทธิ์ สภาอภิสิทธิ์ชนได้เปิดประชุมที่พระราชวังแวร์ซายส์ (VERSAILLES) ในปี ค.ศ.1787 และได้ลงมติไม่ยอมรับนโยบายปฏิรูปการเก็บภาษีของคาลอนน์ นอกจากนี้ ยังเสนอแนะให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ปลดคาลอนน์ออกจากตำแหน่ง นโยบายปฏิรูปการเก็บภาษีของคาลอนน์ยังทำให้ไม่เป็นที่พอใจต่อราชสำนักจึงเป็นสาเหตุทำให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงปลดคาลอนน์ออกจากตำแหน่งไปในที่สุด

เดอ บริแอนน์ (DE BRIENNE)

พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงแต่งตั้ง เดอ บริแอนน์ สังฆราชแห่งตูลูส (ARCHBISHOP OF TOULOUSE) ซึ่งเป็นคนโปรดของพระราชินีเข้ารับตำแหน่งแทนคาลอนน์ แต่ เดอ บริแอนน์ ก็ไม่สามารถเข้ามาแก้ไขปัญหาทางด้านการคลังของประเทศ เขาจึงต้องนำเอา นโยบายปฏิรูปการเก็บภาษีของคาลอนน์กลับมาใช้ แต่ก็ถูกต่อต้านจากสภาปาลมอนด์แห่งปารีส และสภาอภิสิทธิ์ชน จึงทำให้สภาทั้งสองดังกล่าวถูกยุบไปในเวลาต่อมา ส่วนตามท้องถนนฝูงชนซึ่งได้รับความเดือดร้อนจากปัญหาทางเศรษฐกิจเริ่มก่อการจลาจล เดอ บริแอนน์ จึงเสนอให้เรียกประชุมสภาปาลมอนด์อีกครั้งในปี ค.ศ. 1787 โดยขอต่อรองว่า ถ้าสภาปาลมอนด์ยอมรับพระราชกฤษฎีกาเงินกู้ฉบับใหม่ รัฐบาลก็จะเรียกประชุมสภาฐานันดรในปี ค.ศ. 1792 แต่สภาปาลมอนด์ขอต่อรองให้เรียกประชุมสภาฐานันดรในปี ค.ศ. 1789 เดอ บริแอนน์ จึงหันไปขอความสนับสนุนจากที่ประชุมขององค์การศาสนา (CHURCH ASSEMBLY) แต่ที่ประชุมขององค์การศาสนาก็เรียกร้องให้มีการเปิดการประชุมสภาฐานันดรในปี ค.ศ. 1789 เช่นเดียวกับข้อเรียกร้องของสภาปาลมอนด์ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จึงทรงยอมโอนอ่อนตามข้อเรียกร้อง โดยทรงสัญญาจะเรียกประชุมสภาฐานันดร

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1789 หลังจากนั้น เดอ บริแอนน์ จึงถูกปลดออกจากตำแหน่ง พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงเรียกเนคเคอร์กลับมารับตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงการคลังอีกครั้ง ในปี ค.ศ. 1788⁷

การประชุมสภาฐานันดร ปี ค.ศ. 1789

การประชุมสภาฐานันดรในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1789

การประชุมสภาฐานันดรเป็นไปตามพันธสัญญาของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1789 เมื่อเปิดประชุมก็เกิดปัญหาขึ้นแต่เริ่มแรก โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องของการออกเสียงว่าจะให้มีการออกเสียงเป็นกลุ่ม (VOTING BY ORDER) หรือออกเสียงเป็นรายหัว (VOTING BY HEAD) กลุ่มฐานันดรที่ 3 เรียกร้องให้มีการออกเสียงเป็นรายหัว เพราะในอดีตกลุ่มฐานันดรที่ 1 และ 2 มักจะร่วมมือกันจนทำให้ข้อเรียกร้องของกลุ่มฐานันดรที่ 3 ต้องตกไป เพราะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้เมื่อมีการลงมติออกเสียง

⁷ibid., PP.309-310.

จุดมุ่งหมายของการเรียกประชุมสภาฐานันดรในครั้งนี้ก็เพื่อขอมติอนุมัติพระราชบัญญัติระบบภาษีใหม่ ซึ่งกลุ่มชนชั้นอภิสิทธิ์ที่มีความมั่นใจว่าจะสามารถใช้สภาฐานันดรเป็นเครื่องมือคัดค้านพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ปรากฏว่าเมื่อเปิดประชุมสภาฐานันดรแล้วกลับไม่สามารถตกลงกันได้ในปีปัญหาเรื่องของการออกเสียง จึงทำให้ ซีแยส (SIEYES) กับ มิราโบ (MIRABEAU) ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มฐานันดรที่ 3 เรียกร้องความเสมอภาคภายในกลุ่มฐานันดรโดยขอให้มีการออกเสียงเป็นรายหัว เมื่อข้อเรียกร้องของกลุ่มฐานันดรที่ 3 ไม่เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มสองฐานันดรแรก กลุ่มฐานันดรที่ 3 จึงแยกตัวออกจากที่ประชุมและประกาศว่ากลุ่มฐานันดรที่ 3 คือตัวแทนที่แท้จริงของประชาชนฝรั่งเศส⁸

สภาแห่งชาติ (NATIONAL ASSEMBLY)

ในวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ.1789 กลุ่มฐานันดรที่ 3 ได้ประกาศแยกตัวออกเป็นสภาแห่งชาติ เพราะถือว่ากลุ่มเป็นตัวแทนของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ กลุ่มอภิสิทธิ์ชนจึงเรียกร้องให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 สั่งปิดห้องประชุมที่กลุ่มฐานันดรที่ 3 ร่วมประชุมกันอยู่ ต่อมาในวันที่ 20 มิถุนายน กลุ่มฐานันดรที่ 3 จึงย้ายไปประชุมที่สนามเทนนิส และได้ร่วมสาบาน (OATH OF THE TENNIS COURT) ต่อกันว่าจะไม่ยอมแพ้และจะไม่ยอมแยกจากกัน จนกว่าจะได้รับชัยชนะตามหลักการที่ได้เรียกร้องเอาไว้ และยังเรียกร้องให้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใช้ในการปกครองประเทศ⁹

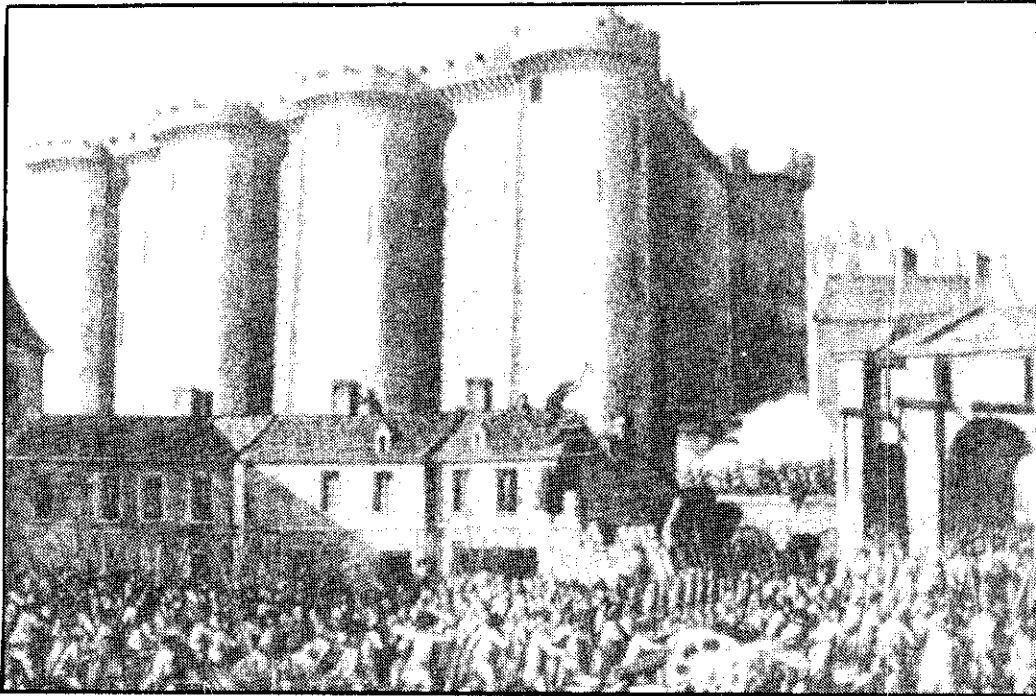
เมื่อทรงทราบถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จึงทรงรับสั่งให้สภาฐานันดรแยกประชุมกันเป็นกลุ่ม แต่ก็ไม่มีใครปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตามสภาแห่งชาติของกลุ่มฐานันดรที่ 3 ยังคงมีการประชุมกันอยู่ต่อไปโดยรัฐบาลไม่สามารถใช้อำนาจบังคับให้เป็นไปในทางปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันความวุ่นวายได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในกรุงปารีสเนื่องจาก ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ทำให้อาหารมีราคาสูงจึงส่งผลกระทบต่อพวกช่างานซึ่งได้ก่อความวุ่นวายขึ้นทั่วไป ส่วนพวกชวานาก็ปฏิเสธไม่ยอมเสียภาษี ใน

---

⁸เพ็ญศรี ภูมิดาว, ประวัติศาสตร์ยุโรป 2 (พิมพ์ครั้งที่ 6 ; กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2536) หน้า 15-16.

⁹Delamar Jensen, *The World of Europe 1500 to 1815* (3rd ed ; Missouri : Forum Press, 1976), P.360.

เวลาต่อมาความวุ่นวายได้ขยายตัวออกไปทั่วประเทศ โดยรัฐบาลไม่สามารถควบคุมสถานการณ์
เอาไว้ได้

การทำลายคุกบาสติล

การทำลายคุกบาสติล (BASTILLE)

ภายหลังจากที่ความวุ่นวายได้ขยายตัวออกไปทั่วประเทศ ในขณะที่เดียวกันฝูงชนชาวปารีสก็ได้รับข่าวลือว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 กำลังจะส่งกองทหารเข้าปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในกรุงปารีส ในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ.1789 ฝูงชนชาวปารีสจึงร่วมมือกันทำลายคุกบาสติล ซึ่งเป็นสถานที่ที่คุมขังนักโทษการเมือง และถือเป็นสัญลักษณ์ของการปกครองในระบอบเก่า แต่มีนักโทษเหลืออยู่ในคุกเพียง 7 คน การกระทำดังกล่าวถือเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติภายหลังจากนั้นการปฏิวัติจึงได้ขยายตัวออกไปทั่วประเทศอย่างรวดเร็ว

เหตุการณ์ภายหลังการปฏิวัติ

พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ไม่ทรงทราบว่า จะแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีใดพระองค์จึงต้องทรงยอมรับในสถานภาพของ คณะกรรมการประชาชน ซึ่งได้ร่วมกันจัดตั้ง **รัฐบาลใหม่แห่งแขวงปารีสขึ้น** หลังจากนั้นพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จึงทรงสั่งให้กองทหารที่มารักษาการณ์ที่พระราชวังแวร์ซายส์สลายตัว และทรงขอให้ตัวแทนของฐานันดรที่ 1 และ 2 เข้าร่วมประชุมกับสภาแห่งชาติ

ส่วนกลุ่มชนชั้นกลางชาวปารีสได้ร่วมมือกันจัดตั้งกองกำลังขึ้นเพื่อปกป้องทรัพย์สินจากการบุกกรุกทำลายของฝูงชน กองกำลังดังกล่าวในเวลาต่อมาได้กลายเป็น **กองกำลังแห่งชาติ** ภายใต้การนำของ **นายพลลาฟาแยต (LAFAYETTE)** พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงยอมรับในอำนาจของสภาแห่งชาติ ซึ่งอยู่ภายใต้การปกป้องของกองกำลังแห่งชาติ ในระหว่างที่พระองค์เสด็จเยือนกรุงปารีส ทรงสวมหมวกติดโบว์ 3 สีคือ **แดง ขาว และน้ำเงิน** ซึ่งเป็นเครื่องหมายแห่งการผสมผสานกันระหว่างราชวงศ์ **บูร์บอง (BOURBON)** ซึ่งใช้สัญลักษณ์สีขาวยกกับชาวปารีส ซึ่งใช้สัญลักษณ์สีแดงและสีน้ำเงิน¹⁰

การประกาศสิทธิมนุษยชน (DECLARATION OF THE RIGHTS OF MAN)

การปฏิวัติที่เกิดขึ้นในกรุงปารีสได้ก่อให้เกิดแรงกระตุ้นจนทำให้การปฏิวัติแพร่ขยายไปทั่วประเทศ ก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นโดยทั่วไป โดยเฉพาะในระหว่างเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1789 พวกชาวนาได้ช่วยกันทำลายเอกสารสำคัญ ซึ่งเป็นหลักฐานแสดงภาวะหนี้สินของชาวนาต่อกับกลุ่มชนชั้นอภิสิทธิ์ ในเวลาต่อมาสภาแห่งชาติสามารถยุติความวุ่นวายที่เกิดขึ้นโดย การยกเลิกระบบทาสติดที่ดิน (SERFDOM) และยกเลิกระบบอภิสิทธิ์ตามข้อผูกพันในระบบบพิวตัล ลงในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1789 และเพื่อเป็นการปรับให้ฝรั่งเศสเข้าสู่ระบบการเมืองยุคใหม่ สภาแห่งชาติจึงออกคำประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 โดยมีสาระสำคัญ เช่น

- มนุษย์ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคเท่าเทียมกันตั้งแต่กำเนิด
- สิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์คือสิทธิในทรัพย์สิน ความปลอดภัยและการต่อต้านการกดขี่ข่มเหง

¹⁰เพ็ญศรี ภูมิถาวร, ประวัติศาสตร์ยุโรป 2, หน้า 18.

- เสรีภาพทางความคิดและการนับถือศาสนา จะได้รับการรับรองให้ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันตามกฎหมาย

- การใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนฝรั่งเศส จะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย¹¹

การประกาศสิทธิมนุษยชนในครั้งนี้ ได้รับอิทธิพลแนวความคิดมาจากคำประกาศสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา เอกสาร BILL OF RIGHTS (1689) ของอังกฤษ และแนวความคิดของกลุ่มนักปรัชญาฟิโลซอฟส์ ต่อมาเอกสารของคำประกาศดังกล่าวซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของแนวทางปฏิวัติฝรั่งเศสได้มีการพิมพ์ออกเผยแพร่ไปทั่วประเทศ ทั้งยังถูกเผยแพร่เข้าไปยังประเทศอื่นๆ ในยุโรป

จากแวร์ซายส์สู่ตุเลอรีส์

พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงลังเลพระทัยที่จะทรงยอมรับในคำประกาศสิทธิมนุษยชน จนทำให้พระองค์ถูกมองไปว่าพระองค์ทรงพยายามจะปกป้องสิทธิของกลุ่มชนชั้นอภิสิทธิ์ ดังนั้น ในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 1789 ผู้ชนชาวปารีสซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกอดอยากและตกงาน ซึ่งไม่พอใจต่อการกระทำของพระองค์ ได้รวมตัวกันเดินขบวนไปยังพระราชวังแวร์ซายส์ เพื่อบังคับให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระราชวงศ์ ย้ายมาประทับที่พระราชวังตุเลอรีส์ (TUILERIES) ในกรุงปารีส ซึ่งมีผลทำให้ราชสำนักฝรั่งเศสตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของชาวปารีส ภายหลังจากนั้นสภาแห่งชาติก็ได้ย้ายที่ทำการมาอยู่ในกรุงปารีส จึงมีผลทำให้ชาวปารีสเข้าไปมีอิทธิพลร่วมกับกลุ่มปฏิวัติ ทั้งนี้ เพราะสมาชิกสภาแห่งชาติยังคงเกรงกลัวต่ออิทธิพลของกลุ่มอำนาจเก่า ดังนั้น สมาชิกสภาแห่งชาติจึงต้องขอความร่วมมือจากประชาชนชาวปารีส

การแบ่งประเทศออกเป็น 83 จังหวัด

ในเดือนธันวาคม ค.ศ.1789 สภาแห่งชาติได้ออกกฎหมายยอมรับในอำนาจการปกครองของรัฐบาลฝรั่งเศส และได้มีการแบ่งประเทศฝรั่งเศสออกเป็น 83 จังหวัด โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้วิธีการเลือกผู้แทนให้เข้ามาทำหน้าที่ในการเก็บภาษีอากรและ

---

¹¹Georges Lefebvre, *The Coming of the French Revolution* (New York : Random House, Inc., 1947), PP.147-148.

จึงจะลดอุปสรรคข้อจำกัดในการเข้าถึงบริการสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบาง ซึ่งมีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ในการพัฒนาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้มีนโยบายส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้มีนโยบายส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ได้มีนโยบายส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเปราะบางที่มีความยากลำบากในการเข้าถึงบริการสุขภาพ

... การฟ้องร้องคดีอาญา...
 ... เรื่องการร้องเรียน...
 ... รัชกาลที่ 7 ... รัชกาลที่ 8 ...
 ... กรมการขนส่งทางบก ... กรมการขนส่งทางบก ...

... KING OF
 ... AND NAVARRE
 ... รัฐธรรมนูญ ...

... ASSEMBLY)
 ... PASSIVE
 ... รัฐธรรมนูญ ...
 ... รัฐธรรมนูญ ...

... รัฐธรรมนูญ ...

... รัฐธรรมนูญ ...
 ... รัฐธรรมนูญ ...
 ... รัฐธรรมนูญ ...

... รัฐธรรมนูญ ...
 ... รัฐธรรมนูญ ...
 ... รัฐธรรมนูญ ...

พระองค์มาปราบปรามพวกปฏิวัติ ในตอนเที่ยงคืนของวันที่ 20 มิถุนายน ค.ศ.1791 ขณะที่รถม้าพระที่นั่งป้ายโฉมหน้าออกสู่ชายแดน นายด่านตรูเอท์ (DROUET) จำพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้ รถม้าพระที่นั่งจึงถูกจับที่เมืองวารเรน (VARENNES) พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 กับพระราชวงศ์ถูกส่งตัวกลับมาคุมขังที่กรุงปารีส การกระทำของพระองค์ในครั้งนี้อย่างยิ่งทำให้ชาวฝรั่งเศสไม่เชื่อถือในตัวพระองค์อีกต่อไป

การแบ่งกลุ่มภายในสภานิติบัญญัติ

จุดอ่อนของรัฐบาลปฏิวัติประการหนึ่งคือ การที่สมาชิกสภานิติบัญญัติทั้ง 745 คน ล้วนแต่เป็นคนหน้าใหม่ เพราะไม่มีอดีตรัฐสภาแห่งชาติเข้ามาช่วยเลย สมาชิกสภานิติบัญญัติจึงอ่อนประสบการณ์ในทางการเมือง ต่อมาได้เกิดความแตกแยกและแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ ดังนี้ คือ

1. **กลุ่มเฟียยอง (FEUILLANT CLUB)** เป็นกลุ่มฝ่ายขวาที่เชื่อในระบบรัฐธรรมนูญ และไม่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กลุ่มนี้จะนั่งอยู่ทางด้านขวาของที่ประชุมมีสมาชิกประมาณ 260 คน

2. **กลุ่มจिरองแดง (GIRONDIN CLUB)** นั่งทางด้านซ้ายของที่ประชุม มีสมาชิกประมาณ 140 คน มีนักพูดฝีปากดี เช่น แวร์ยิโ (VERGNIAUD) บริชโซต์ (BRISSOT) มาตามโรลันด์ (MME ROLAND) สมาชิกส่วนใหญ่มาจากจังหวัดจिरองด์ (GIRONDE) มีจุดประสงค์ต้องการล้มการปกครองในระบบกษัตริย์ และสถาปนากองการปกครองในระบบสาธารณรัฐขึ้นมาแทน

3. **กลุ่มสายกลาง** มีสมาชิกประมาณ 350 คน เป็นกลุ่มที่ไม่มีหลักการที่แน่นอน และมักจะเอนเอียงเข้ากับฝ่ายซ้ายหรือฝ่ายขวาแล้วแต่โอกาส¹²

สภานิติบัญญัติ เปิดประชุมครั้งแรกในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1791 ต่อมาไม่นานก็เกิดความขัดแย้งกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เมื่อมีการผ่านกฎหมาย 2 ฉบับ เพื่อกำหนดโทษพวกพระที่ไม่ยอมสาบานตนที่จะให้การสนับสนุนต่อรัฐธรรมนูญ โดยให้ตัดเงินเดือนและให้จำคุก 2 ปี และกฎหมายเพื่อใช้บังคับพวกขุนนางที่อพยพลี้ภัยออกนอกประเทศ (EMIGRES) ให้กลับคืนสู่ประเทศได้ภายในเดือนมกราคม ค.ศ. 1792 มิฉะนั้นจะถูกริบทรัพย์สินและอาจ

---

¹²เยี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ.1789-1848 (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 43 - 44.

ถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิต พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงใช้สิทธิยับยั้ง (VETO) กฎหมายทั้งสองฉบับ การกระทำของพระองค์ทำให้สถาบันกษัตริย์ฝรั่งเศสตกอยู่ในสถานะภาพที่สั่นคลอนมากยิ่งขึ้น เพราะพวกปฏิวัติต่างก็กลัวว่าพวกกษัตริย์อาจจะขอความช่วยเหลือไปยังกษัตริย์ยุโรปชาติอื่นๆ ให้มาปราบปรามพวกปฏิวัติ ในขณะที่เดียวกันก็ได้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านการปฏิวัติฝรั่งเศสจากชาติยุโรปอื่น ๆ จึงทำให้พวกปฏิวัติทำตัวเป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบันกษัตริย์มากยิ่งขึ้น¹³

ปฏิกิริยาต่อต้านการปฏิวัติจากภายนอก

เมื่อเริ่มเกิดการปฏิวัติ ได้มีประชาชนบางกลุ่มอพยพลี้ภัยออกจากฝรั่งเศส กลุ่มผู้อพยพลี้ภัยเหล่านี้เป็นที่รู้จักกันในนามของ EMIGRES ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพวกกลุ่มชนชั้นสูงบางคนเคยเป็นสมาชิกสภาแห่งชาติมาก่อน แต่ในเวลาต่อมาได้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านการปฏิวัติเพราะเห็นว่าการปฏิวัติทำให้เกิดความวุ่นวายและความรุนแรง กลุ่มผู้อพยพเหล่านี้ได้พยายามติดต่อขอความช่วยเหลือจากกษัตริย์ชาติต่างๆ ในยุโรป ให้ช่วยกันยุติการปฏิวัติที่เกิดขึ้นและช่วยปกป้องราชวงศ์ของฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองและกษัตริย์ในยุโรปองค์อื่นๆ ก็ล้วนแต่มีภารกิจ จึงไม่ต้องการเข้าไปแทรกแซงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส ดังเช่น

พระราชินีแคทเธอรีนที่ 2 (CATHERINE THE GREAT) แห่งรัสเซีย ทรงหวังว่ารัฐบาลในประเทศยุโรปตะวันตกอื่น ๆ คงจะสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้พระองค์ทรงสามารถขยายพระราชอำนาจเข้าไปในยุโรปตะวันออก

วิลเลียม พิต (WILLIAM PITT, THE YOUNGER) นายกรัฐมนตรีของประเทศอังกฤษ ไม่ต้องการทำสงครามกับประเทศใดๆ เพราะนโยบายเร่งด่วนในขณะนั้นคือการปฏิรูประบบรัฐสภาในอังกฤษ

จักรพรรดิลีโอโพลที่ 2 (LEOPOLD II) แห่งออสเตรีย ผู้ที่ควรเป็นตัวจักรสำคัญ เพราะพระองค์ทรงเป็นพระเชษฐาของพระนาง มารี อังตัวเนตต์ แต่พระองค์กลับทรง

---

¹³ประเสริฐ เรื่องสกุล, ยุโรปสมัยใหม่ ค.ศ.1789-1971 (พิมพ์ครั้งที่ 5 ; กรุงเทพฯ : พีระพินา, 2522), หน้า 19 - 20. และ ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ : เทพเนรมิตการพิมพ์, 2524), หน้า 357 - 359.

(MARSEILLE) ในระหว่างการเดินทางที่พาทหารกลุ่มนี้ได้รับร้องเพลงปลุกใจชื่อเพลง ลา มาร์แซแยส¹⁷ (LA MARSEILLAISE) ซึ่งได้กลายมาเป็นเพลงชาติของฝรั่งเศสในเวลาต่อมา

ในตอนต้นเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1792 ได้มีการเปิดเผยบันทึกข้อความของ ดยุกแห่ง บรัสซวิก อีกว่า

“หากพระเจ้าแผ่นดินเป็นอันตราย ชาวปารีสจะต้องพิชิต”¹⁸

ข้อความที่ถูกเปิดเผย ได้สร้างความโกรธแค้นให้แก่ชาวปารีสเป็นอย่างมากและ ผลที่ติดตามมาคือ ชาวปารีสต่างก็คิดว่า พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงร่วมมือกับศัตรูชาว ต่างชาติและพวกอพยพเพื่อจะทำการปราบปรามขบวนการปฏิวัติในฝรั่งเศส

การปฏิวัติครั้งที่ 2 (THE SECOND REVOLUTION)

ในวันที่ 10 สิงหาคม ค.ศ. 1792 พวกปฏิวัติในกรุงปารีสได้บุกโจมตีพระราชวัง ตูเลอรีส์ ซึ่งเป็นที่ประทับของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และพระราชวงศ์อย่างบ้าคลั่ง ความวุ่นวาย ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของการปฏิวัติครั้งที่ 2 ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาคือ

1. พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงถูกถอดออกจากความเป็นกษัตริย์ฝรั่งเศสในวันที่ 11 สิงหาคม ค.ศ. 1792 โดยสภานิติบัญญัติ

2. สภานิติบัญญัติ ถูกแทนที่โดย สภาคอนเวนชัน (NATIONAL CONVENTION) ซึ่งสมาชิกสภาคอนเวนชัน ได้มาจากการเลือกตั้งประชาชนชายที่มีอายุตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป (MANHOOD SUFFRAGE) โดยสภาคอนเวนชันจะทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่

3. ได้มีการจัดตั้ง คอมมูนแห่งกรุงปารีส (COMMUNE DE PARIS) หรือคณะกรรมการบริหารแห่งกรุงปารีส ขึ้น มีลักษณะเป็นรัฐบาลปฏิวัติส่วนท้องถิ่น แต่ในทาง ปฏิบัติ คณะกรรมการบริหารแห่งกรุงปารีสได้กลายมาเป็นกลุ่มการเมืองที่มีอำนาจมากที่สุด ในเวลานั้นเพราะได้เข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศแบบเผด็จการโดยมีโรเบสปีแยร์ (MAXIMILLION ROBESPIERRE) สมาชิกคนสำคัญของสโมสรจาโคแบงร่วมเป็นคณะกรรมการบริหาร

4. คณะกรรมการบริหารแห่งกรุงปารีส ได้สั่งให้คุมขังพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ส่วน พวกปฏิวัติหัวรุนแรงได้สั่งการให้ปราบปรามพวกต่อต้านการปฏิวัติ ศาสนจักรในฝรั่งเศสถูก บังคับไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวฝรั่งเศสตั้งแต่เกิดจนตายเหมือนเช่นในอดีต

¹⁷ เอ็ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ.1789 - 1848, หน้า 48.

¹⁸ เพ็ญศรี ภูมิถาวร, ประวัติศาสตร์ยุโรป 2, หน้า 26.

โดยโอนหน้าที่ดังกล่าวไปให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้เข้ามาทำหน้าที่แทน การกระทำดังกล่าวทำให้นายพล ลาฟาแยต เกิดความไม่พอใจจึงนำทหารเข้าต่อสู้กับพวกปฏิวัติในกรุงปารีส แต่ก็ต้องประสบกับความพ่ายแพ้ นายพล ลาฟาแยต จึงลี้ภัยไปอาศัยอยู่กับกองทัพออสเตรเลีย สาเหตุที่ทำให้พวกปฏิวัติต้องหันมาใช้มาตรการรุนแรงต่อฝ่ายตรงข้าม เพราะเกรงว่าพวกต่อต้านการปฏิวัติที่ถูกคุมขังในกรุงปารีสจะร่วมมือกับพวกขุนนางล้มอำนาจของพวกปฏิวัติ ในขณะที่กองทัพฝรั่งเศสส่วนใหญ่ต้องออกไปทำสงครามในแนวหน้า

5. มาราต (MARAT) ซึ่งเป็นหนึ่งในสมาชิกคณะกรรมการบริหารแห่งกรุงปารีส ได้ปลุกกระดมชาวปารีสให้เกิดความกล้าหาญในการที่จะกำจัดศัตรูเป็นการล่วงหน้า ดังนั้น ในระหว่างวันที่ 2 ถึง 6 กันยายน ค.ศ. 1792 กลุ่มชาวปารีสหัวรุนแรงจึงได้ร่วมมือกันกำจัดศัตรูทางการเมือง ซึ่งมีทั้งพวกที่ถูกคุมขังอยู่ในคุกในกรุงปารีส รวมทั้งพวกพระและพวกขุนนางได้ถูกฆ่าตายไปเป็นจำนวนประมาณ 2,000 คน เหตุการณ์ในครั้งนี้เป็นที่รู้จักกันในนามของ การสังหารหมู่เดือนกันยายน (SEPTEMBER MASSACRES)

สมัยการปกครองของสภาคอนเวนชัน

สภาคอนเวนชันซึ่งประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 750 คน ได้เริ่มเปิดประชุมครั้งแรกในวันที่ 20 กันยายน ค.ศ. 1792 และได้ทำการปกครองไปจนถึงปี ค.ศ. 1795 สมัยการปกครองของสภาคอนเวนชันนับเป็นสมัยแห่งความรุนแรงทางการเมืองมากที่สุดในยุคของการปฏิวัติฝรั่งเศส รัฐบาลของสภาคอนเวนชันต้องการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงประเทศฝรั่งเศสให้เข้าสู่ยุคใหม่ (NEW ORDER) โดย

1. มีการจัดระบบ ชั่ง ตวง วัด ขึ้นใหม่โดยเปลี่ยนมาใช้ระบบมาตราเมตริก (METRIC SYSTEM) ซึ่งเป็นระบบขึ้นลงทีละ 10 ตามระบบทศนิยม
2. เปลี่ยนมาใช้ระบบเงินตราชนิดใหม่เรียกว่า เงินฟรังก์ (FRANC)
3. การประกาศใช้ปฏิทินใหม่ โดยถือเอาวันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1792 เป็นวันแรกของการปกครองในระบอบสาธารณรัฐ (REPUBLIC) และถือเป็นการเริ่มต้นศักราชใหม่ (THE YEAR ONE) มีการเปลี่ยนชื่อเดือนใหม่ทั้งหมด โดยให้แต่ละเดือนมี 30 วัน แบ่งออกเป็น 3 สัปดาห์ๆ ละ 10 วัน ซึ่งระบบที่นำมาใช้ใหม่นี้ทำให้พวกกรรมกรต้องทำงานหนักมากขึ้นและมีวันหยุดพักผ่อนน้อยลง ระบบปฏิทินใหม่ได้ใช้ไปจนกระทั่งถูกยกเลิกในสมัยของนโปเลียน

การต่อสู้กับศัตรูภายนอก

ในวันเดียวกันกับที่มีการเปิดประชุมสภาคอนเวนชันเป็นครั้งแรก กองทัพฝรั่งเศสก็ได้รับชัยชนะต่อกองทัพปรัสเซียในการรบที่สมรภูมิจาลมี (BATTLE OF VALMY) จึงทำให้สามารถยุติการรุกของกองทัพปรัสเซียที่มุ่งยกทัพเข้าสู่กรุงปารีสได้สำเร็จ ทำให้พวกปฏิวัติมีขวัญและกำลังใจดีขึ้น หลังจากนั้นกองทัพฝรั่งเศสก็เริ่มเป็นฝ่ายรุก (OFFENSIVE STRATEGY) และสามารถยึดได้เมืองนิซ (NICE) ซาวอย (SAVOY) บาเซล (BASEL) และดินแดนบางส่วนของออสเตรียน-เนเธอร์แลนด์¹⁹ (AUSTRIAN-NETHERLANDS) มาเป็นของฝรั่งเศส

การแบ่งกลุ่มภายในสภาคอนเวนชัน

สมาชิกสภาคอนเวนชันส่วนใหญ่มาจากสโมสรรจาโคแบง ในเวลาต่อมาได้เกิดความแตกแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1. **กลุ่มจิรองแดง (GIRONDINS)** เป็นกลุ่มตัวแทนของพวกชนชั้นกลาง ที่มาจากจังหวัดต่างๆ ไม่นิยมความรุนแรงและไม่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว ต้องการให้ประชาชนเคารพและเชื่อฟังกฎหมายและไม่ต้องการให้มีการดำเนินคดีกับพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เพื่อป้องกันความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นตามมา กลุ่มจิรองแดงเป็นกลุ่มที่มีเสียงข้างมากในสภาคอนเวนชัน และยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มที่เป็นกลางแต่มีจุดอ่อนตรงที่ขาดผู้นำที่เด่น

2. **กลุ่มมองตาญหรือกลุ่มภูเขา (MONTAGNARD OR MOUNTAIN)** เป็นกลุ่มที่ยึดที่มั่นชั้นสูงสุดของที่ประชุม จึงถูกเรียกว่ากลุ่มมองตาญ หรือกลุ่มภูเขา สมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาวปารีส ต้องการใช้ความรุนแรงในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง สมาชิกคนสำคัญ ได้แก่ โรเบสปีแอร์ ดังตอง และ มารราต์ กลุ่มมองตาญเป็นกลุ่มที่เรียกร้องให้มีการลงโทษพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 โดยไม่ต้องมีการไต่สวนพิจารณาคดี จึงทำให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มจิรองแดง

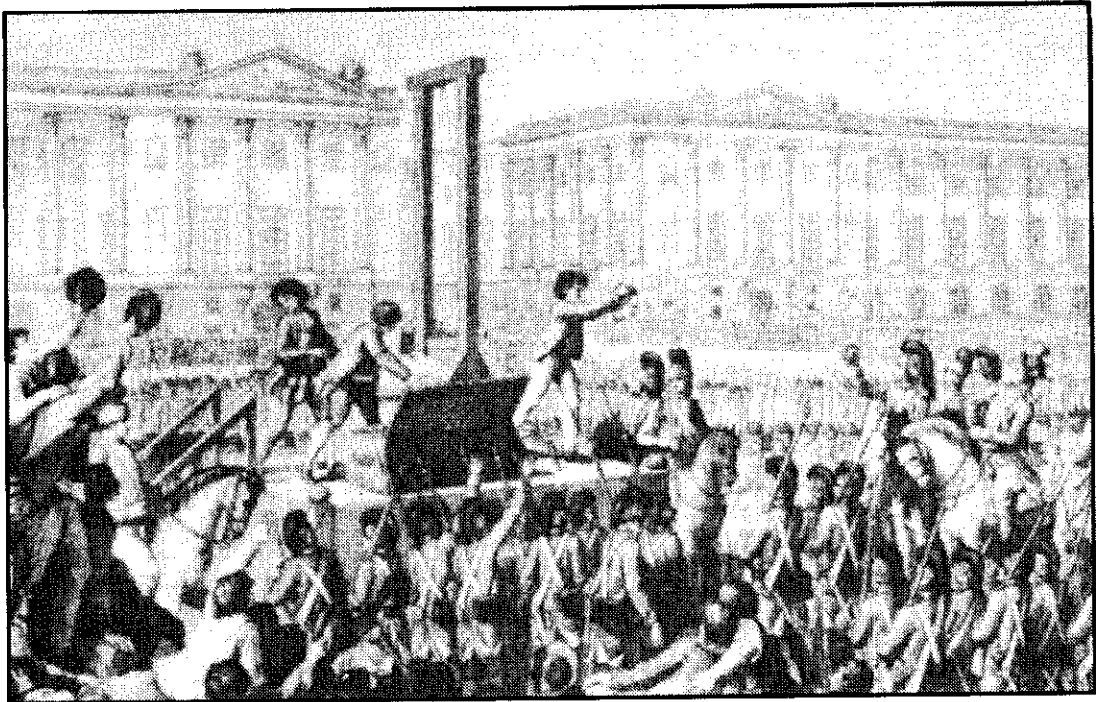
---

¹⁹ออสเตรียน-เนเธอร์แลนด์ ปัจจุบันคือประเทศเบลเยียม.

การตัดสินประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16

ในการพิจารณาคดีพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ได้มีการเปิดเผยเอกสารลับที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงติดต่อกับพวกปฏิวัติที่อยู่ภายนอกประเทศ ทำให้พระองค์มีส่วนพัวพันในการก่อการเพื่อยึดอำนาจคืน ในวันที่ 17 มกราคม ค.ศ.1793 สภาคอนเวนชัน ได้ลงมติด้วยคะแนนเสียงส่วนใหญ่ มีความเห็นว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงเป็นผู้ทรยศ จึงตัดสินให้ประหารชีวิตพระองค์ด้วยเครื่องกิโยติน (GUILLOTINE) ในวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1793

การประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16

เหตุการณ์ภายหลังการประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16

การประหารชีวิตพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 และการประกาศอุดมการณ์ทางการเมือง เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนในที่ต่างๆ ที่ต้องการต่อสู้เพื่อเสรีภาพทำให้ประเทศต่างๆ ซึ่งปกครองในระบอบเก่าต่างก็เกรงกลัวว่าอิทธิพลของการปฏิวัติฝรั่งเศสจะแพร่ขยายเข้าไปภายในประเทศ อังกฤษซึ่งไม่ได้แสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิวัติฝรั่งเศสเริ่มเปลี่ยนแปลงความรู้สึกและท่าทีที่มีต่อฝรั่งเศสเมื่อเห็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นในฝรั่งเศส

อังกฤษได้เปลี่ยนท่าที่หันไปเป็นปฏิปักษ์ต่อฝรั่งเศสเมื่อฝรั่งเศสได้เข้าทำการยึด ออสเตรีย-เนเธอร์แลนด์ (เบลเยียม) ซึ่งอังกฤษต้องพึ่งพาเมืองท่าอันท์เวิร์ป (ANTWERP) และออสเทนด์ (OSTEND) ในการระบายสินค้าอังกฤษเข้าไปในประเทศบนภาคพื้นทวีปยุโรป (CONTINENT)

นอกจากนี้ชัยชนะของกองทัพฝรั่งเศสในการเข้ายึดครองดินแดนต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่ออังกฤษ ดัชท์ ปรัสเซียและออสเตรีย เป็นอย่างมาก เมื่อประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 ประเทศ เปิดประชุมเพื่อใช้มาตรการบางอย่างต่อประเทศฝรั่งเศส สภาคอนเวนชันจึงประกาศสงครามกับประเทศมหาอำนาจทั้ง 4 ประเทศ ในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1793 ประเทศต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย อังกฤษ ดัชท์ ปรัสเซีย ออสเตรีย ฮาร์ดิเนีย เนเปิลส์ สเปน ปอร์ตุเกส และองค์สันตปาปา จึงประกาศรวมตัวกันเป็นพันธมิตรเพื่อทำสงครามกับฝรั่งเศส

การยึดอำนาจของกลุ่มมองตาญ

สงครามภายนอกได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนภายในประเทศฝรั่งเศส เพราะได้ก่อให้เกิดปัญหา การว่างงาน สินค้ามีราคาแพง และการขาดแคลนอาหาร เมื่อสถานการณ์ทวีความรุนแรงถึงขั้นต้องใช้มาตรการเด็ดขาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ให้ดีขึ้น กลุ่มเป็นกลางซึ่งเป็นกลุ่มตัวแปรสำคัญภายในสภาคอนเวนชัน เกรงว่าความวุ่นวายที่เกิดขึ้น อาจส่งผลกระทบทำให้การปฏิวัติมีอันต้องล้มเหลวไปในที่สุด และคิดว่ากลุ่มมองตาญจะสามารถรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มปฏิวัติเอาไว้ได้ ดังนั้น กลุ่มเป็นกลางจึงหันไปให้การสนับสนุนแก่กลุ่มมองตาญยึดอำนาจการปกครองจากกลุ่มจิรองแดง ในวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ. 1793 ได้มีการบุกสภาคอนเวนชันเพื่อจับกุมสมาชิกกลุ่มจิรองแดงไปประหารชีวิตด้วยเครื่องกิโยติน

หลังจากยึดอำนาจภายในสภาคอนเวนชันเป็นผลสำเร็จแล้ว พวกมองตาญได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1793 ต่อมาได้เกิดปัญหาติดตามาคือ

1. ชาวนาทั่วประเทศต่อต้านระบบการเกณฑ์ทหารที่รัฐบาลเพิ่งจะประกาศออกมา ใช้บังคับเพื่อหวังเกณฑ์ประชาชนให้ไปรบกับศัตรูภายนอก

2. บรรดาจังหวัดใหญ่ๆ ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือกับรัฐบาลกลาง

3. เกิดการปล้นสดมภ์และเกิดการแย่งชิงอาหารขึ้นทั่วประเทศ

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สภาคอนเวนชัน จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยของประชาชน (COMMITTEE OF PUBLIC SAFETY) และคณะ

กรรมการรักษาความปลอดภัยทั่วไป (COMMITTEE OF GENERAL SECURITY) ขึ้นเพื่อทำลายกลุ่มที่ต่อต้านการปกครองในระบอบสาธารณรัฐ ต่อมาได้มีการออกกฎหมายเพื่อปราบปรามผู้ต้องสงสัย (LAW OF SUSPECTS) โดยบุคคลผู้ใดถูกต้องสงสัยว่าจะเป็นภัยต่อรัฐ จะถูกจับไปคุมขังโดยไม่ต้องมีการไต่สวนมาตรการต่างๆ ที่พวกมองตาดูนำมาใช้ได้ผลเป็นอย่างดีสามารถรักษาการปกครองในระบอบสาธารณรัฐเอาไว้ได้ และยังทำให้ประเทศฝรั่งเศสรอดพ้นจากการยึดครองโดยศัตรูภายนอก แต่มาตรการดังกล่าวกลับทำให้ฝรั่งเศสต้องเข้ามาสู่ยุคแห่งความหวาดกลัว

ยุคแห่งความหวาดกลัว (REIGN OF TERROR)

ยุคแห่งความหวาดกลัวกินระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน ค.ศ. 1793 จนถึงเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1794 รัฐบาลภายใต้การนำของโรเบสปีแอร์ เข้าทำการปกครองแบบเผด็จการและกำจัดศัตรูทางการเมือง ในกรุงปารีสมีผู้ถูกประหารชีวิตไปเป็นจำนวน 2639 คน ในวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1793 พระนาง มารี อังตัวเนตต์ ถูกตัดสินประหารชีวิตในโทษฐานที่พระองค์ทรงมีพระทัยฝักใฝ่ศัตรู แม้แต่ดังตองซึ่งเป็นสมาชิกคนสำคัญของกลุ่มมองตาดูและพรรคพวกก็ถูกสั่งประหารชีวิตเพื่อเป็นการเอาใจกลุ่มหัวรุนแรง

ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในยุคนี้ไม่ได้มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านชนชั้น เพราะผู้ที่ถูกประหารชีวิตมีจำนวนเพียงร้อยละ 8 ที่เป็นพวกขุนนาง พวกกรรมกรกับพวกชาวนาได้ถูกประหารชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ถึงร้อยละ 70 ของจำนวนเหยื่อผู้เคราะห์ร้ายทั้งหมด²⁰

นโยบายการกระจายอำนาจ (DECENTRALIZATION) ถูกเปลี่ยนมาเป็นการดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง (CENTRALIZATION) โดยโรเบสปีแอร์ได้ทำงานร่วมกันกับคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยของประชาชนซึ่งถือเป็นองค์กรที่สำคัญที่สุดในยุคนี้

ทางด้านการศึกษาต่างประเทศกองทัพฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองกลุ่มประเทศต่ำ (LOW COUNTRIES) หรือดัชท์ได้สำเร็จ ภายในกลุ่มพันธมิตรที่ร่วมมือกันประกาศสงครามกับฝรั่งเศสก็ได้เกิดความแตกแยกในเรื่องการแบ่งโปแลนด์ จึงทำให้ฝรั่งเศสลดความหวาดกลัวที่จะถูกรุกรานจากภายนอกประชาชนฝรั่งเศสจึงเริ่มไม่เห็นด้วยกับวิธีการปกครองในระบอบ

---

²⁰Paul Bernstein and Robert W. Green, *History of Civilization : Since 1648* (Vol.II, New Jersey : Rowman & Allanheld, 1976), P.125.

เผด็จการของโรเบสปีแอร์และคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยของประชาชน ในขณะที่เดียวกันสมาชิกสภาคอนเวนชันส่วนใหญ่ต่างก็กลัวภัยที่จะเกิดขึ้นกับตนเองโดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์การประหารชีวิตตั้งตอง

ในวันที่ 27 กรกฎาคม ค.ศ. 1794 สภาคอนเวนชันจึงสั่งให้จับกุมตัวโรเบสปีแอร์และพรรคพวก ซึ่งได้ถูกส่งตัวไปประหารชีวิตด้วยเครื่องกิโยตินในวันต่อมา ยุคแห่งความหวาดกลัวจึงยุติลง ภายหลังจากนั้นสภาคอนเวนชันจึงลดอำนาจคณะกรรมการรักษาความปลอดภัยของประชาชนและสั่งปิดสโมสรจาโคแบง

การยุติบทบาทของสภาคอนเวนชัน

ในเวลาต่อมาสภาคอนเวนชันได้สั่งให้ยกเลิกกฎหมายควบคุมราคาสินค้า เพื่อให้เศรษฐกิจดำเนินไปตามสภาวะตลาด จึงก่อให้เกิดผลที่ตามมาคือ การเกิดสภาวะเงินเฟ้อและการเกิดความวุ่นวายในทางเศรษฐกิจ ซึ่งได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อกรรมกรตามเมืองต่างๆ พวกกรรมกรจึงรวมตัวกันก่อความวุ่นวายขึ้น ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1795 ชาวปารีสได้ร่วมมือกันประท้วงเพื่อขับไล่สภาคอนเวนชันในเหตุการณ์ **“PRAIRIAL UPRISING”** แต่การประท้วงดังกล่าวได้ถูกปราบปรามจนต้องสลายตัวไปในเวลาต่อมา และถึงแม้ความวุ่นวายได้ก่อตัวขึ้นอีกครั้งในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1795 แต่สภาคอนเวนชันยังคงสามารถยืนหยัดอยู่ได้เพราะได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มชนชั้นกลาง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ให้ความศรัทธาต่อการปฏิวัติ และได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในสภาคอนเวนชัน ในเวลาต่อมาได้มีการร่างรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 1795 รัฐธรรมนูญฉบับนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลฝรั่งเศสซึ่งเป็นที่รู้จักกันในนามของรัฐบาลไดเรคทอรี (DIRECTORY)

รัฐบาลไดเรคทอรี (ค.ศ.1795 - 1799)

รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1795 กำหนดให้มี 2 สภา เพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติคือ

1. สภาสูง (COUNCIL OF ANCIENTS) ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน

2. สภาต่ำ (COUNCIL OF FIVE HUNDRED) ประกอบไปด้วยสมาชิกที่มีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 500 คน

สมาชิกของทั้งสองสภาจะทำหน้าที่เลือกคณะไดเรคทอรี มีจำนวน 5 คน (DIRECTORS) ซึ่งร่วมกันเป็นคณะรัฐบาล ทำหน้าที่บริหารประเทศตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. 1795

คณะไคเรคทอรีประกอบไปด้วย บาร์ราส์ (BARRAS) ลาร์เวลลีร์ (LAREVELLIERE) เรอเบลล์ (REUBELL) เลอตัวร์เนอร์ (LETOURNEUR) และคาร์โนต์ (CARNOT)²¹

รัฐบาลไคเรคทอรีไม่ได้รับความนิยมจากประชาชนตั้งแต่เริ่มแรก เพราะเป็นพวกที่เคยมีอำนาจอยู่ในสภาคอนเวนชันมาก่อน นอกจากนี้ รัฐบาลไคเรคทอรียังต้องมาประสบกับปัญหาวิกฤตการณ์ทางด้านกรคลัง โดยไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นที่พอใจของประชาชนชาวฝรั่งเศส

ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลไคเรคทอรีคือ ความพยายามของกลุ่มอนุรักษนิยมที่ต้องการฟื้นฟูอำนาจของราชวงศ์บูร์บง (BOURBON) ขึ้นมาใหม่ นอกจากนี้ ก็ยังมีกลุ่มที่ต้องการฟื้นฟูสมบูรณาญาสิทธิราชย์ขึ้นมาใหม่เพื่อมาคานอำนาจของกลุ่มอนุรักษนิยม จึงทำให้รัฐบาลไคเรคทอรีต้องปราบปรามความวุ่นวายที่เกิดขึ้นอย่างรุนแรง ส่งผลให้รัฐบาลไคเรคทอรีเสื่อมความนิยมจากประชาชนลงไปเรื่อยๆ สิ่งที่ช่วยพยุงฐานะทางการเมืองของรัฐบาลไคเรคทอรีคือชัยชนะของนโปเลียน โบนาปาร์ต (NAPOLEON BONAPARTE) ในสมรภูมิต่างแดน

การยึดอำนาจโดยกลุ่มอนุรักษนิยม

นโปเลียนเป็นนายทหารหนุ่มผู้มีความทะเยอทะยาน มีความต้องการให้สงครามคงอยู่เพื่อจะได้เป็นเครื่องมือส่งเสริมในหน้าที่การงานของเขา นอกจากการทำสงครามจนมีชื่อเสียงในต่างแดนแล้ว นโปเลียนยังเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองภายใน โดยได้เข้าไปมีบทบาทร่วมปราบปรามการยึดอำนาจของกลุ่มอนุรักษนิยมในเดือนกันยายน ค.ศ. 1797 โดยก่อนหน้านี้รัฐบาลไคเรคทอรี ได้ประกาศให้การเลือกตั้งที่มีขึ้นในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1797 เป็นโมฆะ เพราะกลุ่มอนุรักษนิยมได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมาก ทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมไม่พอใจ จึงเข้าทำการยึดอำนาจ บทบาทเด่นของนโปเลียนในการปราบปรามกลุ่มอนุรักษนิยมเป็นการช่วยรักษาระบอบสาธารณรัฐฝรั่งเศสให้คงอยู่ แต่ผลที่ติดตามมาจากเหตุการณ์ในครั้งนี้คือ รัฐบาลไคเรคทอรีได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบเผด็จการ โดยอาศัยกองทัพเป็นกำลังสนับสนุน

---

²¹ทวิตต์ ล้อมลัม, ประวัติศาสตร์ยุโรปสมัยใหม่, หน้า 369.

สรุปเหตุการณ์สงครามกับฝ่ายพันธมิตร

ชัยชนะของนโปเลียนในต่างแดนทำให้เขาเริ่มมีชื่อเสียง จนเป็นที่นิยมในหมู่ประชาชน ในขณะที่เดียวกันชัยชนะดังกล่าวได้ก่อให้เกิดการเปรียบเทียบกับกรการปกครองที่ไร้สมรรถภาพของรัฐบาลโดเรคทอรี

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1791 ซึ่งมีการออกคำประกาศแห่งเมืองฟิลินท์ส์เป็นต้นมา สงครามที่ฝรั่งเศสทำกับฝ่ายพันธมิตรเป็นที่รู้จักในนามของ สงครามแห่งการรวมกำลังต่อต้านฝรั่งเศส ครั้งที่ 1 (WAR OF THE FIRST COALITION) ในเวลาต่อมาการรวมกำลังของฝ่ายพันธมิตรก็ต้องสลายตัวไปเนื่องจากความขัดแย้งซึ่งเกิดขึ้นภายในกลุ่มพันธมิตร ซึ่งก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาคือ

1. ทั้งออสเตรียและปรัสเซียต่างก็ยังคงกำลังทหารไว้ในภาคตะวันออก เพราะต้องการผลประโยชน์จากการแบ่งโปแลนด์
2. ในปี ค.ศ. 1795 กองทัพฝรั่งเศสสามารถขับไล่ศัตรูผู้รุกรานออกไปได้ กองทัพฝรั่งเศสจึงเปลี่ยนยุทธวิธีจากการเป็นฝ่ายตั้งรับมาเป็นฝ่ายรุก
3. ปรัสเซียได้แยกทำสนธิสัญญาสงบศึกกับฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1796 ในขณะที่สเปนได้เปลี่ยนสถานภาพมาเป็นพันธมิตรกับฝรั่งเศส เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของสเปนในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน (MEDITERRANEAN) จากอังกฤษ
4. นโปเลียนสามารถขับไล่ออสเตรียออกจากแหลมอิตาลีได้สำเร็จในปี ค.ศ. 1796 โดยไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านเสบียงและอาวุธจากรัฐบาลโดเรคทอรี นอกจากนี้ นโปเลียนยังสามารถส่งเสบียงและทรัพย์สินที่ยึดได้ไปช่วยบรรเทาทุกข์แก่ชาวปารีสที่กำลังอดอยาก

ต่อมา นโปเลียนได้ทำสนธิสัญญาสงบศึก แคมโป ฟอर्मิโอ (TREATY OF CAMPO FORMIO) กับออสเตรีย ในปี ค.ศ. 1797 โดยไม่ได้มีการปรึกษากับรัฐบาลโดเรคทอรี ผลที่ติดตามมาของสนธิสัญญานี้ ได้แก่

1. เป็นการยุติการรวมกำลังของฝ่ายพันธมิตรครั้งที่ 1 ในการต่อต้านฝรั่งเศส
2. สาธารณรัฐซิสอัลไพน์ (CISALPINE REPUBLIC) ซึ่งประกอบไปด้วยมิลานและดินแดนบางส่วนของรัฐสันตปาปา (PAPAL STATES) ได้ถูกจัดตั้งขึ้นโดยนโปเลียน
3. ออสเตรีย ยก ออสเตรียน - เนเธอร์แลนด์ ให้แก่ฝรั่งเศส โดยออสเตรียจะได้รับเวเนเชีย (VENETIA) เป็นสิ่งตอบแทน
4. ดินแดนบนฝั่งซ้ายของแม่น้ำไรน์ (RHINE) ถูกยกให้เป็นของฝรั่งเศส

ความสำเร็จที่นโปเลียนได้รับจึงทำให้รัฐบาลไคเรคทอรีเปิดโอกาสให้นโปเลียนเป็นผู้ดำเนินการบุกเกาะอังกฤษ เพราะอังกฤษเป็นจำวทะเลถ้าหากปล่อยไว้อังกฤษอาจจะใช้กำลังทางทะเลเข้าทำการปิดล้อมทำลายเศรษฐกิจของฝรั่งเศส แต่นโปเลียนกลับไม่เห็นด้วยกับแผนการของรัฐบาลไคเรคทอรี เพราะเห็นว่าฝรั่งเศสยังไม่พร้อมที่จะทำเช่นนั้น อย่างไรก็ตาม ทั้งสองฝ่ายสามารถตกลงกันได้โดยรัฐบาลไคเรคทอรี ได้ส่งนโปเลียนไปยังอียิปต์ เพื่อคอยสกัดกั้นผลประโยชน์ของอังกฤษที่มาจากอินเดีย รัฐบาลไคเรคทอรีมีความคิดที่จะส่งนโปเลียนออกไปภายนอก ก็เพื่อต้องการรักษาอำนาจของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะนโปเลียนกำลังมีชื่อเสียง และเป็นที่ยินยอมของประชาชนฝรั่งเศส

การรวมกำลังต่อต้านฝรั่งเศส ครั้งที่ 2 (THE SECOND COALITION)

ในปี ค.ศ. 1798 กองทัพนโปเลียนได้เข้ายึด เกาะมอลต้า (MALTA) และอียิปต์ ได้สำเร็จ รัสเซียซึ่งมีแผนการขยายอำนาจเข้าไปในตะวันออกใกล้ (NEAR EAST) ไม่พอใจต่อการกระทำของนโปเลียน จึงเข้าร่วมเป็นพันธมิตรกับออสเตรียและอังกฤษ โดยการจัดตั้งการรวมกำลังต่อต้านฝรั่งเศสครั้งที่ 2 ขึ้น

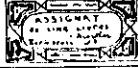

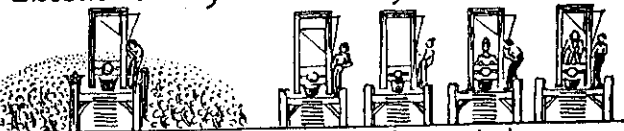
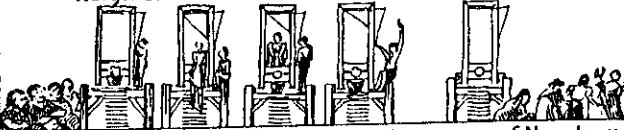

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1798 อังกฤษสามารถทำให้นโปเลียนอยู่อย่างโดดเดี่ยวในอียิปต์ เมื่อนายพลเรือ เนลสัน (NELSON) ได้จู่โจมทำลายกองเรือฝรั่งเศสที่จอดทอดสมออยู่ที่อ่าวอาบูกีร์ (BATTLE OF ABOUKIR BAY) ได้สำเร็จ นอกจากนี้ อังกฤษยังสามารถยึดเกาะมอลต้าคืนได้จากฝรั่งเศส ส่วนกองทัพรัสเซียสามารถรุกเข้าไปถึงดินแดนสวิตเซอร์แลนด์และดินแดนทางตอนเหนือของอิตาลีจนสามารถล้มสาธารณรัฐซิสอัลไพน์ลงได้

อย่างไรก็ตาม ไซคก็ยังเข้าข้างฝรั่งเศสเมื่อได้เกิดความแตกแยกขึ้นภายในในกลุ่มพันธมิตร เพราะชัยชนะที่อังกฤษได้รับทำให้รัสเซียเกิดความหวาดระแวงว่า อังกฤษจะกลายมาเป็นผู้ขัดขวางผลประโยชน์ของรัสเซียในบริเวณตะวันออกใกล้มากกว่าการกระทำของฝรั่งเศส ในขณะที่เดียวกันฝ่ายอังกฤษกับออสเตรียต่างก็เกรงการขยายอิทธิพลของรัสเซียเข้าไปในแหลมอิตาลี ในที่สุดรัสเซียจึงถอนตัวออกจากกลุ่มพันธมิตรไปในปี ค.ศ. 1800

จากอียิปต์สู่ฝรั่งเศส

ในปี ค.ศ. 1799 นโปเลียนตัดสินใจเดินทางกลับ ฝรั่งเศสซึ่งกำลังตกอยู่ในสภาวะยุ่งเหยิง ซึ่งมีสาเหตุมาจาก การปกครองในระบอบเผด็จการ ของรัฐบาลไคเรคทอรี ทำให้รัฐบาลไคเรคทอรีไม่เป็นที่นิยม ในหมู่ประชาชนฝรั่งเศส จน ก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นจากทั้งฝ่ายอนุรักษนิยมและกลุ่ม หัวรุนแรง

ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1799 นโปเลียน ซีแยส์ และ ตาลเลรงค์ ได้ร่วมกันวางแผนโค่นรัฐบาลโดเรทอรี ต่อมาในวันที่ 9 พฤศจิกายน ค.ศ. 1799 กองทหารของนโปเลียน ได้บุกสภาเพื่อยึดอำนาจ การปฏิวัติเพื่อล้มรัฐบาลโดเรทอรีในครั้งนี้ถือเป็นการสิ้นสุดยุคแห่ง การปฏิวัติฝรั่งเศส ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1789 และจากนี้ไปอีก 15 ปี รัฐบาล ฝรั่งเศสจะอยู่ภายใต้การชี้นำของนโปเลียน โบนาปาร์ต²²

1789	The States General – later National Assembly – gets to work. <i>Declaration of Rights of Man.</i> <i>Abolition of Privileges of Nobles and Clergy.</i>
1790	Nationalisation of Church Property.
1791	→ À Varennes The Flight to Varennes.
1792	War. LIBERTÉ EGALITÉ FRATERNITÉ France a Republic.
1793	Execution of King. Reign of Terror.
1794	Reign of Terror continued, then ended.
1795	Establishment of Directory Emergence of Napoleon.

ที่มา : MODERN EUROPE 1789-1795

²²Bernstein and Green, *History of Civilization : Since 1648*, PP.129-132.

ผลกระทบของการปฏิวัติฝรั่งเศสปี ค.ศ. 1789

1. เป็นการทำลายการปกครองในระบอบเก่า หรือระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาสู่อำนาจอธิปไตยของประชาชน
2. เกิดการยกเลิกธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่สมัยกลาง เช่น ระบบศักดินา-สวามิภักดิ์ ระบบฐานันดร ระบบอภิสิทธิ์ และระบบทาส
3. ศาสนจักรในฝรั่งเศสถูกตั้งเข้ามาอยู่ภายใต้อำนาจรัฐ และยังเป็นการตัดอำนาจสันตะปาปาออกจากการควบคุมศาสนจักรในฝรั่งเศส
4. กลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์จากการปฏิวัติได้แก่ กลุ่มอภิสิทธิ์ชน กลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์ได้แก่ กลุ่มชนชั้นกลาง ชาวนา และกรรมกร
5. เป็นการต่อสู้เพื่อสิทธิและเสรีภาพทำให้ประชาชนได้มาซึ่งสิทธิ และเสรีภาพ ซึ่งประชาชนไม่เคยได้รับมาก่อนในอดีต
6. ทำให้เกิดความรู้สึกชาตินิยม (NATIONALISM) เข้ามาแทนที่ลักษณะท้องถิ่นนิยม (LOCALISM) ซึ่งได้ดำเนินสืบทอดกันมาตั้งแต่ยุคกลาง
7. แนวความคิดของการปฏิวัติฝรั่งเศสได้แพร่หลายเข้าไปยังประเทศต่างๆ ซึ่งจะเป็นการก่อตัวของลัทธิเสรีนิยม และลัทธิชาตินิยมในประเทศยุโรปอื่นๆ ในเวลาต่อมา²³

---

²³เอี่ยม ฉายางาม, ประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ค.ศ.1789 - 1848, หน้า 86-88.